

Vojna.

PRELOM MED NEMČIJO IN KITAJSKO.

Kitajska je prekinila diplomatske zveze z Nemčijo, ker so v kitajskih krogih smatrali za popolnoma nezadostno nemško izjavo, ki je sicer obljubila, da se bo po možnosti varovala kitajska last, vendar se pa podmorska vojna ne bo omilila. Nemškemu poslaniku so bili izročeni potni listi in »Times« prerokuje, da bo prekinjenju sledilo popolno pridruženje Kitajske ententi. Takoj po prelomu je kitajska vlada zaplenila v Šangaju 30 nemških ladij s skupno 35.000 tonami.

PRIPRAVE ZEDINJENIH DRŽAV ZA VOJNO.

Razmerje med Ameriko in Nemčijo se ni spremenilo. Wilson še ni prišel delj, nego da je prekinil diplomatske zveze z Nemčijo, pač pa se splošno poroča, da se pripravljajo Amerika na vojno na vseh koncih in krajih. Tako poročajo listi, da je ameriški mornarski minister Daniel Skical komisijo strokovnjakov, da se posvetuje zaradi zgradbe močnega brodovja lovcev na podmorske čolne. Ladje naj bodo 25 do 30 m dolge in bodo vozile s hitrostjo 25 vozlov. Mnenja so, da je mogoče zgraditi 30 do 40 takih ladij na teden. V vojne namene se je zglasilo že 20.000 ameriških zdravnikov. Dalje se zastrjuje, da imajo Zedinjene države že 1000 ladij po 4000 ton za obrambo obali. Listi izjavljajo, da bo prišlo do spopada med Nemčijo in Ameriko na morju brez vojne napovedi.

WILSON OBOROŽUJE TRGOVSKE LADJE.

Ameriški listi poročajo, da je predsednik Wilson izročil poslanikom tujih držav posebno noto, v kateri sporoča, da so Zedinjene države sklenile, oborožiti trgovske ladje, ki vozijo v zaprtem okolišu, s stražami, da jih zavarujejo proti napadam. Listi pišejo, da bodo v kratkem zapustile prve oborožene trgovske ladje pod ameriško zastavo New York.

POOSTRENA PODMORSKA VOJNA.

Korespondenčni urad poroča, da je bilo meseca februarja izgubljenih skupaj 368 trgovskih ladij s 781.500 tonami vsled vojnih odredb centralnih držav. Od teh je 292 sovražnih ladij s 644.000 tonami. Od nevtralnih ladij so jih 61 potopili podmorski čolni, torej 16:5% vseh ladij meseca februarja nasproti 29% nevtralnih izgub povprek v zadnjih štirih mesecih.

PROTI PODMORSKIM ČOLNOM.

Kakor poročajo francoski listi, zahteva francoska vlada kredit 2.000.000 fr. za premije pri vjetju ali dognani potopitvi nemških podmorskih čolnov.

ANGLEŽI ZAVZELI BAGDAD.

Dne 11. marca je zasedla angleška azijska armada glavno mesto rodovitne Mezopotamije, Bagdad. — Bagdad je starodavno in jako znamenito azijsko mesto.

hiv in vojna kronika, drugi del pa tvorijo razni predmeti, ki bodo spominjali na vojno.

V arhiv spadajo zapiski od početka pa do konca vojne, ki je v zvezi s šolo. Tako se lahko popiše prve utise vojne napovedi pri ljudstvu. Pri županstvu se izve imena onih, ki so bili vpoklicani. Letaki, ki so jih dobivale šole, bodo zanimivi. večkrat lahko dostavimo letakom pripombe v pojasnilo. Teden »Rdečega križa« in razne druge zbirke pričajo o velikem delovanju šole v dobi vojne. Kranjska stoji ravno v Teden Rdečega križa na drugem mestu med vsemi avstrijskimi kronovinami.

Vojnopoštne dopisnice, ki jih pišejo učenci šole, bodo posebnost. Popisi posameznikov, ki so se udeležili bitk, bodo zelo zanimivi. Slik je zelo mnogo. Iz tujih držav pa zbiram le slike, ki so narodnostnega in zemljepisnega pomena. Opredeljene s kratkimi komentarji in potem imajo šole svojo pravo vrednost.

Slike v vojni se nahajajo pri učiteljev in bivših učencev naj se opredelijo s prostimi okviri in naj se razobesijo po šolskih hodnikih. Seveda je treba pod vsako sliko napisati, kdo je ta, ki ga predstavlja slika, kje je bil itd. Pri odlikovan-

Mohamedanci ga nazivljajo s častnim primkom »Dar as-Salâm«-mesto zveličanja. Bagdad je glavno mesto turško-azijskega vialeta istega imena in leži na obeh straneh reke Tigris. Oba dela vežejo dolgi mostovi. Prebivalci, nad 200.000 po številu, pripadajo najrazličnejšim azijskim narodom, so Kurdi, Arabci, Osmali, Izraeliti, Armenci, Sirci, Nestorjanci, mnogoštevilni Perzijanci itd. V mestu se steka jako razvita trgovina iz Avstralije in Perzije. Vso trgovino imajo v rokah Perzijanci, ki jih podpira v tem turška vlada. Ulice so ozke in slabo tlakovane. Izmed poslopij so najznamenitejša: napol že razrušena Citadella Karavanserai, palača generalnega guvernerja in angleški konzulat. Mnogo se je storilo za ohranitev in procvit mesta, ko je bil guverner Midhat paša 1868 do 1872. Za časa abasidskih kalifov je bil Bagdad sedež visoke kulture, izobrazbe in učenosti. Toda visoko šolo, ki jo je bil ustanovil Mostansir, je že zdavnaj podrt. V mesto prihaja vsako leto na tisoče in tisoče Mohamedancev iz Indije in iz drugih sosednih in daljnih krajev, da obiščejo in počaste grobove in svetinje svojih svetnikov, ki so pokopani v mestu in v okolici. Bagdad je tudi zgodovinsko imenitno mesto. Sezidal ga je kalif Almanzov 763, v 9. stoletju ga je povzdignil do velikega blišča in slave kalif Harun al-Rašid, ki ga slave pravljice iz tisoč in ene noči. 1258 se je polastil mesta Džingis-Chanov vnuk, Hulagu, ki je ukazal vladajočega kalifa usmrtiti in uničil kalifat. Hulagulove naslednike je pregnal Timur in se 1393 polastil mesta. V začetku 16. stoletja se je polastil Bagdada perzijski šah Ismael iz rodu Sofi in odlej so se vršili neprestani boji med Perziji in Turki za posest tega znamenitega mesta. Po dolgotrajnem obleganju je osvojil mesto 1638 sultan Murad IV. Perzijski šah Nadir se je zaman trudil v 18. stoletju, da bi iztrgal mesto iz turške oblasti. Angležem se je posrečilo sedaj, da so po dolgotrajnih in hudih bojih in občutnih porazih osvojili mesto, upajmo, samo začasno.

Z RAZNIH BOJIŠČ.

Na evropskih bojiščih je položaj v obče nespremenjen. Vrše se zadnje priprave za napovedano pomladansko ofenzivo. Kje in kdo jo začne, kdo ve? Z azijskih bojišč se poroča, da so zavzeli angleži mesto Bakuba, ki leži 50 km severno od Bagdada in da zasledujejo turško armado v smeri proti Mosulu.

NOV VOJAŠKI URAD.

Na Dunaju je bil ustanovljen nov vojaški urad, katerega naloga bo primerna organizacija in izraba človeškega rezervarja, ki je državi na razpolago. Za načelnika tega urada je imenoval cesar bivšega ogrskega domobranskega ministra generalobersta Hazaia. Delokrog novega urada obsega vse agende, ki se tičejo dopolnjevanja moštva in pa nabave konjev za armado.

V. VOJNO POSOJILU NA KRANJSKEM.

Podpisovanje V. vojnega posojila je imelo na Kranjskem izreden lep uspeh. Podpisala se je vsota 49.655.094 K. Nasproti uspehu pri IV. vojnem posojilu v vsoti 39.874.480 K je bilo 9.780.524 K več podpisanih.

kih je treba kratko opisati tudi dogodek, ki je v zvezi z odlikovanjem. Na ta način odlikujemo svoje sorojake in mladina vidi v njih lepe zglede hrabrosti in požrtvovalnosti.

Zbirki vojnopoštne dopisnice in pisem pa pridenemo tudi lahko znamke raznih držav.

Drugi del zbirke pa tvori razna zanimiva šara. V Srbiji sem se slučajno sešel z bavarskim tovarišem, ki mi je pravil, da je daroval svoji šoli precejšnjo poleno, ki mu je po čudnem naključju rešilo življenje. Naj vidijo otroci ta »čudoviti« les, ki mu je rešil življenje! Imam v svoji posesti neznatni drobec bombe, ki je padla pri Zalogu. Komentar da temu drobcu zgodovinsko vrednost. Nekega turškega vojaka sem prosil, da mi je napisal par stavkov z arabskimi črkami na vojnopoštno dopisnico. Razni novci zavezniških in sovražnih držav so tudi del vojne zbirke. Prvi rumunski ujetnik, ki sem ga videl, mi je ponudil cigareto. Sicer slab fabrikat, a lep vojni spomin.

Vojni ujetniki izdelujejo razne predmete. Takemu predmetu naj napiše izdelovatelj še svoj domovinski naslov in hajdi v zbirko z njim! Kot dragocen spomin hranim hilzo ital. šrapnela, v katerem je par vejic goriške oljke.

SNUJMO VOJAŠKE DOMOVE!

Naši vrli vojaki so zapustili domači krov in se na cesarjev klic podali na bojno polje. Kakor vojak v tujini vedno z ljubeznijo misli na svoj dom, tako smo tudi mi v mislih združeni z njimi, in jim želimo svojo ljubezen tudi z dejanji izkazati. Saj stoje v boju naši bratje in sinovi, naši rojaki.

Na vseh frontah se snujejo vojaški domovi, prijazni prostori, v katerih naj vojaki v prostih urah najdejo počitek, udobnosti, prijateljske družbe in zabave. Tak vojaški dom ima svojo knjižnico, slike, postreže vojakom z igrami, godbo, s pisalnimi potrebščinami in, če le mogoče tudi s kantino. Seveda tak vojaški dom ne more vojaku, ki pride iz streškega jarka, nadomestiti domovine, očetovske hiše, domače vasi in ljubljene družine, pa vendar bo vesel in srečen, če stopi v vojaški dom, v katerem vidi na stenah slike svojih domačih krajev, najde knjige in časnike v materinem jeziku, čuje prepevati domače narodne pesmi in se more prijateljsko razgovarjati s svojimi rojaki. Saj je za marsikaterega vojaka, ki že leta stoji v vojni črti, redka sreča, da more bivati nekaj ur med suhimi in toplimi stenami, da se more vvesti mirno k mizi, se razgovarjati v materinem jeziku, vzeti iz omaro lično knjižico, ali se vvesti k pisalni mizici in s pravim peresom napisati na lepem belem papirju pismo svoji ženi, svojim otrokom ali staršem. Take majhne udobnosti, ki si jih mi doma vsak trenutek lahko privoščimo, so za marsikaterega vojaka nekaj tako redkega, da mu naredimo največje veselje, ako mu jih preskrbimo. Taki vojaški domovi se snujejo na važnih krajih in etapnem prostoru in tudi neposredno za vojno črto.

Snovati so se začeli vojaški domovi po želji in naročilu Njegovega Velikanstva. Na Dunaju se je vršilo dne 26. februarja t. l. sijajno zborovanje v navzočnosti članov Najvišje cesarske hiše, ki je izdalo oklic na prebivalstvo, naj za telesno in duševno okrepljeno našim vojakom ustanavlja vojaške domove.

Temu plemenitemu namenu se je prebivalstvo naše države z veseljem odzvalo. V Ljubljani se je dne 6. marca 1917 sestal podpisani Slovenski odbor za vojaške domove, ki se obrača do vsega našega prebivalstva, da prispeva k ustanovitvi vojaških domov. Vsakdo, ki ustanovi vojaški dom, bodisi občina, župnija, zasebnik ali šola, ima pravico, da tudi določi vojaški oddelek in dá vojaškemu domu ime. Stroški takega doma so 700 do 1000 K, ker velik del oprave oskrbi vojnopoštne urad na Dunaju. Kranjska dežela se je že izjavila, da ustanovi štiri vojaške domove — naj temu zgledu slede javne korporacije in zasebniki, da dobe naši vrli vojaki čim več dobro urejenih, prijaznih domov. Naj daruje vsak, kolikor more. Namen našega Slovenskega odbora je, da skrbimo za stik naših rojakov z domovino in da povsod, koder se nahajajo slovenski oddelki, preskrbimo, da naši rojaki tudi v tujini dobe kos domovine.

Darovi naj se pošiljajo na kranjsko deželno blagajno z označbo »Za vojaške domove«.

Slovenski odbor na Kranjskem za vojaške domove:

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, knez in škof.

Dr. Šusteršič, deželni glavar, predsednik.

V zasedenih sovražnih deželah najdemo mnogo stvari, ki so tudi primerne za šolsko zbirko. To so predmeti narodopisnega značaja. Na Balkanu so to lepe vezanine in tkanine. Ni jih lahko dobiti, ker tamošnji prebivalci zelo visoko cenijo delo svojih žen. Kupil sem v nekem orientalskem bazaru tiskane vzorce znanih »pirotskih čilimov«. Krasni in interesantni so. Nič našim narodnim ornamentom podobnega ni v njih. Pri nas zavzema srce v ornamentih častno mesto in pri tamošnjih vzorcih manjka to.

Le razne bujnopisane arabeske, ki nas kvečjemu spominjajo na fantastično stilizirane oblike dreves, vidimo v teh delih. Šarenost pa poveča včasih skoraj ostentativna nesimetrija. Sicer pa bi ti vzorci zanimali koleginje, ki se pečajo z ročnimi deli.

Takim stvarjem priljepimo listek, na katerega napišemo, da je to stvar daroval J. J., ki se je udeležil svetovne vojne. Taki predmeti so zelo primerni za šolske zbirke, ker jih ne spremlja grozota vojne, a so le v neposredni zvezi z njo. O bitkah in drugem vojnem življenju pa izve mladina tako vse podrobnosti iz ust svojih očetov in bratov, ki so bili kot živa priča raznih vojnih dogodkov.

Božo Račić.

Dr. Ivan Tavčar, župan stolnega mesta Ljubljane, podpredsednik.

Dr. Vladislav Pegan, deželni odbornik tajnik in blagajnik.

Odborniki:

Anton Belec, načelnik Kmečke županske zveze. — Anton Cadež, mestni katehet. — Karel Dermastia, vodja Slov. trgovske šole. — Andrej Kalan, prelat in stolni kanonik. — Ivan Knez, predsednik trgovske in obrtne zbornice. — Ivan Kregar, predsednik Obrtno-pospeševalnega zavoda. — Dr. Evgen Lampe, deželni odbornik. — Ces. svetnik Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe. — Karel Pollak, predsednik Kranjske deželne banke. — Ivan Samec, predsednik trgovske gremija. — Josip Šiška, stolni kanonik. — Ivan Stefe, urednik. — Dr. Karel Triller, deželni odbornik in podžupan ljubljanski. — Matija Zamida, ravnatelj dež. uradov.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Roza Jandova, c. kr. učiteljica v poklju v Ljubljani, 20 K; prireditelj šolske mladine na ljudski šoli v Sv. Križu pr. Trstu poleg v zadnji štev. izkazanih 400 K še 247 K 80 vin., torej skupaj 647 K 80 v.; Marija Maroutova, šolska ravnateljica v Ljubljani, 3 K; Fran Klinar, nadučitelj v p. v Ljubljani, 1 K; skupaj 271 K 80 vin. V zadnji štev. izkazanih 238.031 K 70 v. Danes izkazanih 271 » 80 »

Doslej nabranih 238.303 K 50 v.

SREDNJE ŠOLE.

L. Lederhas, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 6 K; Anton Kržič, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 100 K; Fran Suher, c. kr. profesor v Ljubljani, 5 K; Alojzij Tavčar, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; Franc Matejčič, c. kr. deželni šolski nadzornik v Trstu, 20 K; dr. Franc Perne, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; Fran Jeraj, c. kr. profesor v Ljubljani, 5 K; Jakob Zupančič, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; Janko Mlakar, profesor v Ljubljani, 3 K; dr. Ivan Svetina, c. kr. profesor v Ljubljani, 20 K; Anton Stritof, c. kr. gimnazijski ravnatelj v Ljubljani, 5 K; Marija Stupičeva, c. kr. vadniška učiteljica v Ljubljani, 5 K; dr. Anton Medved, c. kr. gimnazijski profesor v Mariboru, 10 K; skupaj 223 K.

Doslej izkazanih 46.349 K 96 v. Danes izkazanih 223 » — »

Skupaj 46.572 K 96 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:

Za »Rdeči križ« itd. 238.303 K 50 v.
III. vojno posojilo 278.848 » 69 »
IV. vojno posojilo 2.759.338 » —
V. vojno posojilo 5.532.257 » —
Srednje šole 46.572 » 96 »

Končna vsota 8.855.320 K 15 v.

REVOLUCIJA NA RUSKEM.

V Petrogradu je izbruhnila revolucija — Povod revoluciji. Dne 27. februarja t. l. se je sestala ruska дума. Večina dume pod vodstvom poslanca Miljukova je z brezobzirno ostrostjo napadala vlado ter ji predbacivala, da je nezmožna, da tira državo v pogubo, da ogroža usodo Rusije v vojni. Dežela stremi po notranji organizaciji, a vlada, ki se boji za svojo eksistenco, vidi v tej organizaciji nevarnost, da bi vladna nezmožnost uničila sadove strašnih žrtev naroda, da bi ljudstvo vzelo svojo usodo samo v roke. Ako spozna dežela, da je s to vlado nemogoča zmaga, bo zmagala дума brez nje. Preskrba živil je v primeri z lanskim letom velik neuspeh. Oglašal se je poslanec za poslanec in v tem todu šibal vladno nezmožnost in zaniknost. Neznosne aprovizacijske razmere v velikih mestih so provzročile že hude nemire in resne upore ljudstva. Дума je bila odločena izravnati dosedanji režim in vedno huje reakcionarno stremenje visokih in najvišjih krogov z njega korenino. Nastopilo je pa tudi ogroženo ministrstvo z vso ostrostjo proti dumi. Ko je ta izvedela, da je ministrski svet sklenil z vso ostrostjo nastopiti proti dumi ter se zopet vdati stremu, okamenelemu reakcionarnemu skuru, je prikipele ogorčenje do vrhunca. V dumi je bila sprejeta resolucija, ki je zahtevala odstop vlade in je bil storjen sklep, da naj se izvoli poseben parlamentaren kontrolen odbor. Nato je odgovorila vlada s sklepom,